

SEBEP – SONUÇ / AMAÇ – SONUÇ / KOŞUL – SONUÇ CÜMLELERİ

Sebep (Neden)-Sonuç Cümlesi: Eylemin niçin yapıldığını (gerekçesini) ve sonucunda ne olduğunu bildiren cümlelere neden-sonuç cümlesi denir. Niçin sorusuyla bulunabilir.

“-diği için, -dığı için; -diğinden, -diğından; diye; dolayısıyla; -den; -ince; ki; çünkü” ile yapılır.

Kar yağdığı için okul tatil edildi. / Çalışmadığından yazılısı kötü geçmiş.
Yalan söyleyince güven kaybetti. / Tiyatroya gitmedim çünkü bilet bitmiş.

Amaç-Sonuç Cümlesi: Bir işin, durumun, olayın, davranışın veya yargının gerçekleşmesini bir amaca bağlı olarak anlatan cümlelerde amaç-sonuç ilişkisi vardır.

“-mek için, -mak için; üzere; amacıyla; diye” ile yapılır.

Çocuğunu okutmak için çabalıyor. / Köyüne gitmek üzere yola çıktı.
Yemek yapmak amacıyla sebze aldım. / Ailemi görmek için köye gittim.

Koşul (Sart) Cümlesi: Bir olayın gerçekleşebilmesi için başka bir olayın varlığının gerektiğini bildiren cümlelere şart cümlesi denir. “-se, -sa; -ınca, -ince; -dıkça, -dikçe gibi eklerle; mı, mi edatıyla; üzere sözcüğüyle ve yeter ki kalıbıyla” yapılır. Örnek cümle: Ödevlerini bitirirsen dışarı çıkarsın.

İyi beslenince hastalanmazsın. / Kitabı haftaya vermek üzere aldım.
Doğru söylemedikçe seninle konuşmam. / Öğrenci istedi mi başarılı olur.

DİKKAT: Sebep-sonuç cümlelerinde verilen yargılardan ikisi de gerçekleşmiştir.
Amaç-sonuç cümlelerinde verilen yargılardan birisi gerçekleşmişken diğeri gerçekleşmemiştir.

Yalan söyledi diye işten attılar. (sebep-sonuç)
gerçekleşmiş gerçekleşmiş

Sınavı kazanayım diye çok çalışıyorum. (amaç-sonuç)
gerçekleşmemiş gerçekleşmiş

Aşağıdaki cümlelerin karşısındaki uygun (sebep-amaç-koşul) olan yeri işaretleyiniz.

	Cümleler	Sebep	Amaç	Koşul
1	Hastalandığım için okula gidemedim.	X		
2	Düzenli çalışmadığından başarısız oldu.			
3	Başarılı olmak için düzenli çalışmalısın.			
4	Düzenli çalışırsan başarılı olursun.			
5	Soruyu çözmek için tahtaya çıktın.			
6	Gece geç yattığından sabah geç kalktı.			
7	Tabaktakileri bitirince sofradan kalkabilirsin.			
8	Yaz geldi diye karıncalar yuvalarından çıkıyor.			
9	Yazılıdan yüksek not alayım diye çok çalışıyorum.			
10	Düzenli kitap okumadığı için okuduğunu anlaması iyi değil.			
11	Okuduğumu anlamayı geliştirmek için düzenli kitap okuyorum.			
12	Düzenli kitap okursan okuduğunu anlamın daha iyi olur.			

Soru1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sebep anlamı vardır?

- A) Düzenli spor yaptığım için sağlıklıyım.
- B) Düzenli spor yaparsan sağlıklı olursun.
- C) Sağlıklı olmak için spor yapmalısın.
- D) Düzenli spor yapıyorum.

Soru2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde amaç anlamı vardır?

- A) Kütüphaneye gidersen kitap alırsın.
- B) Kitap almak için kütüphaneye gittim.
- C) Küfür ettiği için arkadaşları onu sevmiyor.
- D) Küfür edersen arkadaşların seni sevmez.

SEBEP – SONUÇ / AMAÇ – SONUÇ / KOŞUL – SONUÇ CÜMLELERİ

SebeP (Neden)-Sonuç Cümlesi: Eylemin niçin yapıldığını (gerekçesini) ve sonucunda ne olduğunu bildiren cümlelere neden-sonuç cümlesi denir. Niçin sorusuyla bulunabilir.

“-diği için, -dığı için; -diğinden, -diğından; diye; dolayısıyla; -den; -ince; ki; çünkü” ile yapılır.

Kar yağdığı için okul tatil edildi. / Çalışmadığından yazılısı kötü geçmiş.
Yalan söyleyince güven kaybetti. / Tiyatroya gitmedim çünkü bilet bitmiş.

Amaç-Sonuç Cümlesi: Bir işin, durumun, olayın, davranışın veya yargının gerçekleşmesini bir amaca bağlı olarak anlatan cümlelerde amaç-sonuç ilişkisi vardır.

“-mek için, -mak için; üzere; amacıyla; diye” ile yapılır.

Çocuğunu okutmak için çabalıyor. / Köyüne gitmek üzere yola çıktı.
Yemek yapmak amacıyla sebze aldım. / Ailemi görmek için köye gittim.

Koşul (Sart) Cümlesi: Bir olayın gerçekleşebilmesi için başka bir olayın varlığının gerektiğini bildiren cümlelere şart cümlesi denir. “-se, -sa; -ınca, -ince; -dikça, -dikçe gibi eklerle; mı, mi edatıyla; üzere sözcüğüyle ve yeter ki kalıbıyla” yapılır. Örnek cümle: Ödevlerini bitirirsen dışarı çıkarsın.

İyi beslenince hastalanmazsın. / Kitabı haftaya vermek üzere aldım.
Doğru söylemedikçe seninle konuşmam. / Öğrenci istedi mi başarılı olur.

DİKKAT: SebeP-sonuç cümlelerinde verilen yargılardan ikisi de gerçekleşmiştir.
Amaç-sonuç cümlelerinde verilen yargılardan birisi gerçekleşmişken diğeri gerçekleşmemiştir.

Yalan söyledi diye işten attılar. (sebeP-sonuç)
gerçekleşmiş gerçekleşmiş

Sınavı kazanayım diye çok çalışıyorum. (amaç-sonuç)
gerçekleşmemiş gerçekleşmiş

Aşağıdaki cümlelerin karşısındaki uygun (sebeP-amaç-koşul) olan yeri işaretleyiniz.

	Cümleler	SebeP	Amaç	Koşul
1	Hastalandığım için okula gidemedim.	X		
2	Düzenli çalışmadığından başarısız oldu.	X		
3	Başarılı olmak için düzenli çalışmalısın.		X	
4	Düzenli çalışırsan başarılı olursun.			X
5	Soruyu çözmek için tahtaya çıktım.		X	
6	Gece geç yatığından sabah geç kalktım.	X		
7	Tabaktakileri bitirince sofradan kalkabilirsin.			X
8	Yaz geldi diye karıncalar yuvalarından çıkıyor.	X		
9	Yazılıdan yüksek not alayım diye çok çalışıyorum.		X	
10	Düzenli kitap okumadığı için okuduğunu anlaması iyi değil.	X		
11	Okuduğumu anlamayı geliştirmek için düzenli kitap okuyorum.		X	
12	Düzenli kitap okursan okuduğunu anlamak daha iyi olur.			X

Soru1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sebeP anlamı vardır?

- A) Düzenli spor yaptığım için sağlıklıyım.
- B) Düzenli spor yaparsan sağlıklı olursun. (şart)
- C) Sağlıklı olmak için spor yapmalısın. (amaç)
- D) Düzenli spor yapıyorum.

Soru2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde amaç anlamı vardır?

- A) Kütüphaneye gidersen kitap alırsın. (şart)
- B) Kitap almak için kütüphaneye gittim.
- C) Küfür ettiği için arkadaşları onu sevmiyor.(sebeP)
- D) Küfür edersen arkadaşların seni sevmez. (şart)